

कर्म वहुभिः कर्म भेदतः । मरचेत् क्षपिगोरक्षावा-
णिजप्रज्ञाप्यनुष्ठितौ । संशयं लभते किञ्चित्तेन राजा
विगर्हते । धनिनः पूजयेद्वित्तं पानाच्छादनभोजनैः ।
वक्तव्याश्चातुष्टहीध्वं प्रजाः सह मयेति वै । वृद्धमेत-
न्महद्वाजप्रे धनिनो नाम भारत ! । ककुदं सर्वभूतानां
धनस्थो नात्र संशयः । प्राप्तः शूरो धनस्य स्वामी
धार्मिक एव च । तपस्यो सत्यवादी च बुद्धिमान्वापि
रक्षति । तस्मात् सर्वेषु भूतेषु प्रीतिमान् भव पार्थिव ! ।
सद्यमार्ज्यमक्रोधमान्दशंश्च पालय । एवं दण्डश्च
कोषश्च मितं भूमिश्च लप्स्यसे । सन्ध्याञ्जघपरो राज-
न्मित्रकोपवलात्नितः । १६ तदाधारे गृहे जटां (खाज-
माधर) “तस्मात्तु द्विजेष्वोदत्ताई मई कोवे निवेशयेत्”
मनुः । १७ भेदे निघं ।

कोश(घ)कार पु० कोशं(घ)करोति क-एल् उप० सं० । १ खड्-
गाद्यावरणकारके स्त्रियां टाप् सि० कौ० तस्य पत्नी डीप् ।
सुगंधोपमते ईप् । “नेर्द्धत्यै कोषकारीम्” यजु०
२०।१५। “खड्गावरणकोश(घ)कारिणीम् स्त्रियम्” वेददी०
२२ कुभेदे शब्दरत्ना० । कोषं स्ववेदनं तन्तुभिः करोति
क-अण् । २ कीटभेदे (गुटिपोक) । “संवेदमानं वहुभिः
मोहः तन्तुभिरात्मजैः । कोषकारमिवात्मानं वेद्यन्नाय-
क्ष्यते” भा० शा० ३११ च० ।

कोश(घ)कृत् लि० कोषं खड्गाद्यावरणं वेदनं वा करोति
क-किप् इत० । १ गोपतारार्थे । २ कुभेदे सुश्रुतः “नेपा-
जो दीर्घपलश्च नीचपोरोऽप्य कोषकत्” सुश्रु० ६ कुभेदोक्तौ

कोश(घ)वच्च पु० कोशः चक्षौ यस्य । सारसपक्षिण्य शब्दच०

कोश(घ)पाल पु० कोषं राज्यद्रव्यधनसंचयं पालयति पालि-
अण् उप० सं० । कोषरक्षके तल्लघुशक्तं हेमा० परि० ख०
लक्षणसमुच्चये । “घातुवस्त्राजिनादीनां रत्नानां प्रविभा-
गवित् । विघ्नाता फलपुखाराणामसंज्ञायाः शुचिः
सदा । निपुणस्याप्रसक्तश्च घनाध्यक्षः प्रकीर्तितः । आयद्वारेषु
सर्वेषु घनाध्यक्षसमनराः । व्ययद्वारेषु च तथा
कत्तव्याः पृथिवीक्षिता । आयव्ययज्ञो लोकज्ञो देशेत्-
पन्तिविशारदः । कृताकृतज्ञो भृत्यानां श्रेयः स्यादर्धरक्ष-
कः” । “निर्यान्तु कोश(घ)पालश्च कुशलोत्पाद्यमं प्रति”
भा० आश्र० २२ च० । एषुल् कोश(घ)पालकोऽप्यल ।

कोश(घ)फल ग० कोशे(घ)फलमस्य । ककोले अमरः
२ महाकोपातक्याम् लोपी अजा० टाप् । ३ त्रय्यां च स्त्री
रः जनि० गौरा० डीप् ।

कोशयो पु० कुश-वा० अयो । स्वर्णादिपूरणे । “कोशयोर्दश
वाजिनोऽदात्” ऋ० ६।४७।२२ । छान्दसः प्रयोगः

कोश(स)ला स्त्री कुश(स) वृषा० कल नि० गुणः । १ सरयू-
तटस्थायामयोध्यायां पुर्यां २ तद्युक्त देशे पु० व० व० । “कुन्त-
लाः काशिकोश(स)लाः” भा० भी० ८ अ० जनपदकथने ।
पूर्वदिक्स्थदेशभेदे पु० प्राच्यकोशलेषु पु० व० व० ते च कोशल-
कावईमानश्च” वृ० व० कर्माविभागे पूर्वस्यासक्तः । कचि
देकत्वमपि । “कोश(स)लोनाम सृष्टितः स्कीतो जनपदो-
महान् । निविष्टः सरयूतीरे पशुधान्यसमृद्धिमान्”
रामा० १।५।५ । कोशलदेशोद्दिष्टः प्राच्योत्तरभेदाद् तत्र
अयोध्यायुक्तदेशयोत्तरकोशलत्वम् “पितृरनन्तरसुत्तरको-
शलान्” “तस्मै विष्टज्योत्तरकोश(स)लानाम्” “प्रिया-
सखीरुत्तरकोशलेश्वरः” रघुः प्राच्यकोशलास्तु कोशल-
शब्दे यक्ष्यते । तद्देश्य राजा जय । कौश(श)ल्य कोशलदे-
शब्दे “कौ(श)ल्यस्य उत्तरको(श)शलानाम्” रघुः स्त्रियां
टाप् कौशल्या । “कौशलप्रागन्दिर्वर्द्धनोरासः” रामा०
कोश(म)लात्मजा स्त्री कोश(स)नाः पूर्वकोश(स)लदेशः
लक्षण्या तद्विषयः तस्यात्मजा । प्राच्यकोशलाधिपत्य-
सुतायाम् राममातरि शब्द०

कोशलिक न० कुशलाय कर्मणे दीयते ठक् पु० कोत्त्वम् ।
निजकार्यसाधनार्थं राजादिकार्यकरेभ्यो दीयमाने उत्-
कोचे (सुस) हेम० कौशलिकमिति पाठान्तरं साधु
कोश(प्र)वत् लि० कोषः (शः) अख्यस्य मत्प० मस्य वः । १ कोश(घ)-
युक्ते । “धर्मात्मा कोषगंश्चापि देवराज इवापरः” भा०
आनु० २ अ० । स्त्रियां डीप् कोश(घ)यती सा च २ को-
षातकीदृच्छे “दन्तीयुतं वा मगधोद्धवानां कल्कं पिबेत्
कोषवतीरहेन” “शुकाख्याकोषवत्योश्च मूलं मदन एव
च” “जीमूतकैः कोशवतीफलैश्च दन्तीवन्तीविहतासु
चैव” इति च सुश्रु०

कोश(घ)वासिन् पु० कोशे(घे)वर्तति वस-णिनि ७त० । को-
षाभ्यन्तरस्थे जन्तुभेदे “कोशवासिनां पादिनां च तदेव”
(अनुपानम्) सुश्रु० कोशस्थशब्दे विवृतिः

कोश(घ)वृद्धि पु० कोषस्य सकुलस्य वृद्धियत् १।१ कुरण्डक वृत्ते ।
इत० । २ खण्डकोषवृद्धौ रोगभेदे ३ धनसञ्चयवृद्धौ च स्त्री
कोश(घ)शायिका स्त्री कोषे(घे) पिधानमध्ये शेते शी
एषुल् ७त० अतदस्यम् । कुरिकायां जटाधरः

कोश(घ)स्कृत् पु० कोशं(घ)करोति क-किप् नि० सुट् । कोष-
कारके जन्तुभेदे (गुटिपोक) “लजेत् कोश(घ)कृद्वेह